

SKIN MAGAZINE

16e jaargang

no. **3**
december 2010

Deze uitgave o.a.
Eerbetoon aan voorouders
SKIN Conferentie Mensenhandel
Grensgangers
Meeleven met migranten
Kunst van niet-westerse migrantenchristenen

SKIN
SAMEN KERK IN NEDERLAND

Colofon / colophon

16e jaargang, no. 3, december 2010

Deze nieuwsbrief is een uitgave van SKIN, Samen Kerk in Nederland, Together Church in the Netherlands.

De nieuwsbrief verschijnt vier keer per jaar.

Redactie

Francisca Folkertsma
Anmar Hayali
Gerard van 't Spijker

Vertaling

Cees Pen
Jacob Sants
Norma Taylor

Vormgeving en realisatie

BU3 | Amersfoort

Redactieadres

Koningin Wilhelminalaan 5,
3818 HN Amersfoort.
Tel.: 033 – 445 06 55
Fax: 033 – 445 06 54
info@skinkerken.nl

Abonnementen

Deze nieuwsbrief is gratis, maar giften worden bijzonder op prijs gesteld: gironummer 78 64 832 t.n.v. SKIN te Amersfoort.

Website

www.skinkerken.nl

Foto voorpagina

Ds. Nieke Atmadja (zie blz. 10)

Inhoudsopgave

4	_____	Van de redactie
5	_____	Actualiteiten
7	_____	Nieuw verschenen
	_____	SKIN Conferentie Mensenhandel ◀
10	_____	Eerbetoon aan voorouders
14	_____	<i>Column:</i> Meeleven met
	_____	migrantenkerken
16	_____	Kunst van christenmigranten
18	_____	Boekbespreking

Contents

From the editorial staff	_____	20
Topics and information	_____	21
Recently Published	_____	23
▶ SKIN Conference on Trafficking and		
Smuggling	_____	24
Giving honor to ancestors	_____	26
<i>Column:</i> Supporting Migrant Churches	_____	29
Art by Christian Migrants	_____	31
Book review	_____	33

Van de redactie

Boeken, boeken, boeken...

De laatste maanden zijn in Nederland verschillende boeken gepubliceerd waarin de ervaringen van migrantenkerken centraal staan. In dit bulletin komen we verschillende van die boeken tegen.

Allereerst een album met kunst uit de migrantenkerken. Het heet *Verbeelden en Gelijken*. Het is een gezamenlijke uitgave van de Stichting Zonneweelde en SKIN, en is te zien als een geschenk aan de Nederlandse samenleving. In september verscheen ook een boek met portretten van migrantenvoorgangers, *Grensgangers*, onder redactie van drie adviseurs van SKIN: ds. Nieke Atmadja, initiatiefnemer en eerste auteur, Teus Eikelboom en Hans Visser. Het wordt in dit nummer vermeld. Later hopen we er uitvoeriger op terug te komen.

Dat geldt ook voor het boek *De Crux. Christenen over de kern van hun geloof*, waarin verschillende christelijke auteurs en kunstenaars onder woorden brengen en verbeelden wat voor hen de kern van het geloof is. Een van hen is Anmar Hayali, de coördinator van SKIN. Ook op dit boek hopen we in de komende nummers nader in te gaan.

Verder bespreekt Hans Visser in deze nieuwsbrief een boek dat in Zwitserland verschenen is: *Neue Migrationskirchen in der Schweiz*.

Naast informatie over deze boeken, publiceren we in dit magazine een gesprek met Ds. Nieke Atmadja over eerbetoon aan voorouders. Een voorbeeld van hoe iedereen op zijn of haar eigen manier kan meeleven met migrantenkerken, leest u in een column van Francisca Folkertsma.

Wanneer u dit bulletin ontvangt, bereiden wij ons voor op de viering van het kerstfeest, en komen wij weer onder de indruk van Gods handelen: Gods nabijheid als mens onder ons, kwetsbare mensen. Wij wensen u, ook namens het bestuur van SKIN, van harte toe dat dit feest u mag inspireren om in 2011 weer vrolijk en met aandacht uw dagelijkse bezigheden voort te zetten.

*Door de innige barmhartigheid van onze God
zal het stralende licht uit de hemel over ons opgaan (...)
om onze voeten te richten op de weg van de vrede.
(Lucas 1: 78-79.)*

De redactie

Actualiteiten

Armoedeonderzoek 2010: vraag om financiële hulp bij kerken stijgt.

Op 3 november presenteerde Kerk in Actie het rapport Armoede in Nederland 2010. Tot nu toe waren migrantenkerken niet opgenomen in de onderzoeken naar betrokkenheid van kerken met armoede in Nederland. Daarom is een verkennend onderzoek binnen de migrantenkerken gedaan. Een belangrijke conclusie is dat het wenselijk is dat binnen migrantenkerken nadere bezinning plaatsvindt op het te voeren beleid, als het gaat om mensen in financiële problemen. Kijk voor het volledige rapport en de Engelse vertaling daarvan op www.kerkinactie.nl/armoedeonderzoek.

Schuldhulpmaatjes

Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft subsidie verstrekt voor het proefproject Schuldhulpmaatjes. Schuldhulpmaatjes zijn gecertificeerde schuldhulpvrijwilligers die mensen met (beginnende) schulden ondersteunen bij schuldpreventie en schuldhulp, en nazorg verlenen na schuldsanering. Het maatjesproject zal in eerste instantie in 25 steden en dorpen van start gaan. Vanuit plaatselijk samenwerkende kerken en PCOB-afdelingen zullen, in samenwerking met de lokale overheid, zo'n 600 schuldhulpmaatjes worden opgeleid, gecertificeerd en ondersteund.

Er wordt een landelijke helpdesk, een vraagbaak en een website opgezet. Ook zullen symposia en kennisuitwisselingsbijeenkomsten voor kerk- en schuldhulp worden georganiseerd. Het project wordt gerealiseerd in 2010 en 2011. Voor vrijwilligers die gaan participeren biedt het project een kans om een steunpilaar te zijn voor de medemens in nood.

Het project is een coproductie van Kerk in Actie (het diaconale werk van de Protestantse Kerk in Nederland), het Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad (LKDB), SKIN (de migrantenkerken), de Evangelische Alliantie (EA) en de Protestants Christelijke Ouderen Bond (PCOB). Ook zal het Leger des Heils op projectbasis meewerken. SKIN is op uitvoerend niveau bij het project betrokken en heeft met name een cruciale rol in het samenbrengen van 'maatjes' vanuit de migrantenkerken.

Vanuit professionele zijde wordt het project begeleid en ondersteund door het Platform Christelijke Schuldhulp-preventie (PCS). In dit platform, werken de volgende financiële professionals samen: De Budgetteer, Modus Vivendi, Bos Consulting en Crown Financial Ministries.

Zie voor actuele informatie de website www.schuldhulpmaatje.nl. Help uw broeder of zuster en geef u ook op als schuldhulpmaatje! Neem voor informatie contact op met Ernest Scipio, 038-4541629 / 06-22829324, schuldhulp@skinkerken.nl.

Jubileumvieringen

Verscheidene lidkerken van SKIN vierden in de afgelopen periode een jubileum. We vermelden deze feesten hierbij even kort:

- De Gereja Kristen Indonesia Nederland (de Indonesisch-Nederlands Christelijke Kerk) heeft op 2 oktober 2010 haar vijftieng-jarig jubileum gevierd.
- Op 31 oktober 2010 heeft LifeWord Christian Center (LCC) haar eerste lustrum gevierd met pastor Kelvin Onyema als voorganger van deze gemeente. De LCC bestaat inmiddels tien jaar, waarvan de laatste vijf jaar onder leiding van Pastor Kelvin.
- Op 20 november 2010 heeft de Pakistaanse kerk, de Church of the Urdu Congregation, haar vijftieng-jarig jubileum gevierd. Deze Pakistaanse Kerk heeft een bijzondere band met de Protestantse Kerk in Nederland (PKN).
- Op 28 november heeft de Everlasting Salvation Ministry haar twaalfjarig bestaan gevierd.

Onze hartelijke felicitaties gaan hierbij, namens het bestuur van SKIN en de redactie.

Nieuw verschenen:

Grensgangers: Portretten van migrantenvoorgangers

In Nederland wonen meer dan een half miljoen christenen uit andere landen en culturen. Zij beleven hun geloof op hun eigen, unieke manier, gerelateerd aan hun cultuur. Waar houden zij zich mee bezig? Waar lopen zij tegenaan? En bovenal: wat kunnen we van elkaar leren?

In *Grensgangers* komen twaalf migrantenvoorgangers aan het woord uit alle delen van de wereldkerk: van Korea tot Suriname en van Soedan tot Pakistan. Zij vertellen over hun relatie met de Bijbel, over hun kerk en over de mooie, gekke en onbegrijpelijke dingen die iemand tegenkomt die in Nederland gaat wonen. Hun kleurrijke verhalen laten de rijkdom en verscheidenheid van het christendom in Nederland zien.

Onder de geïnterviewde voorgangers zijn Ahadu Beza te Rotterdam, Marla Winckler-Huliselan te Den Haag, Myrna Lake te Amsterdam en Christopher Drale te Houten.

De interviews werden afgenomen door Dr. Nieke Atmadja, zelf van Indonesische afkomst, is theoloog en predikant. Zij is adviseur van het bestuur van SKIN.

Grensgangers: portretten van migrantenvoorgangers. ISBN 978-90-6353-605-3. Uitgeverij Medema. 184 blz., circa € 9,95.

Foto bij de presentatie van *Grensgangers*. Voorste rij: ds. Nieke Atmadja, Teus Eikelboom en uitgever Henk Medema.

Aanbevolen: DVD veelkleurig getuigen

Deze DVD bevat 19 liederen die vaak in de migrantenkerken in Nederland gezongen worden.

Surinaamse, Indonesische, Iraakse en Nigeriaanse christenen in Nederland.

Deze DVD is geproduceerd door de Christelijke Hogeschool Ede, in opdracht van Stichting Zonneweelde en SKIN.

De prijs van deze DVD is € 15,-
(dit is inclusief verzendkosten).

Bestellen? Stuur een e-mail naar:
info@skinkerken.nl.

Conferentie: Aanpak mensenhandel en mensensmokkel

Teus Eikelboom en Anmar Hayali

Op zaterdag 9 oktober 2010 heeft de algemene ledenvergadering van SKIN plaatsgevonden in de Scots International Church in Rotterdam. Na de interne ledenvergadering in de ochtend was het tijd voor de middagthemabijeenkomst. Vanwege de schrijnende problematiek van mensenhandel en – smokkel waarmee de (migranten)kerken steeds meer geconfronteerd worden, heeft SKIN besloten om deze keer een publieke conferentie rond dit thema te organiseren. Deze conferentie, georganiseerd in samenwerking met SKIN Rotterdam, is de eerste regionale bijeenkomst om de publicatie van SKIN 'Richtlijnen om de slachtoffers van mensenhandel en van mensensmokkel te helpen' (december 2009)* bekendheid te geven en toe te lichten. Bovendien had deze conferentie als doel om de (migranten)kerken en christelijke organisaties die met deze kwestie geconfronteerd worden in contact te brengen met de deskundige organisaties in Nederland die zich op dit gebied inzetten voor de slachtoffers. Omdat elke organisatie haar eigen accent en specialisme heeft op dit gebied, zijn

Ds. Robert Calvert, gastheer van de conferentie en bestuurslid SKIN

vertegenwoordigers van diverse organisaties uitgenodigd om hun werk aan de kerken en andere betrokkenen en geïnteresseerden toe te lichten.

Na de opening heeft de voorzitter van SKIN, Paul The Gwan Tjai, de rol van de lidkerken in het helpen van de slachtoffers kort geschetst en de aanleiding om de Richtlijnen te publiceren toegelicht. Daarna heeft Hauw Han, projectleider 'aanpak mensenhandel en –smokkel' van SKIN de Richtlijnen gepresenteerd en kort toegelicht. Korte introducties werden ook gegeven door mevrouw Ivonne van de Kar van Stichting Religieuzen Tegen Vrouwenhandel (SRTV), mevrouw Eline Willemsen van Bonded Labour in the Netherlands (BLinN), mevrouw Pinky Ntoane van Coördinatiecentrum Mensenhandel (CoMensha), mevrouw Lisette van Breemen van

de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) en mevrouw Rian Ederveen van Stichting Landelijk Ongedocumenteerden Steunpunt (LOS). Hierbij werd veel informatie geboden. De vragen, problemen en noden werden benoemd en ook de taken voor de christelijke kerken. De middelen, die ter beschikking staan om te helpen, werden vermeld. Er zijn mogelijkheden voor hulp. Soms doordat er recht is op hulp, soms door de mazen in de wetten en regels voor extreme noodsituaties. In ieder geval is het noodzakelijk om goede netwerken te gebruiken om mensen te helpen en de juiste weg te wijzen.

Natuurlijk hebben we binnen onze achterban experts op dit gebied. Een bijzonder voorbeeld hiervan is pastor Tom Marfo van The House of Fellowship, directeur van Christian

Aid and Resources Foundation (CARF), die zich in binnen- en buitenland onvermoeid inzet tegen deze afschuwelijke misdaad door slachtoffers op te vangen en te begeleiden en door voorlichting te geven. Tom Marfo doet een dringend appèl op de kerken. "Onvoorstelbaar grote bedragen gaan om in deze 'business'. Het leed, de wreedheden en de schrijnende situaties zijn evenzeer onvoorstelbaar. Waarom zwijgt de samenleving? Waarom is er zo weinig risico voor de schuldigen om gepakt te worden? Waarom zo weinig veroordelingen? Het gaat hier om misdaden jegens de meest kwetsbaren. Als het slachtoffer een aanklacht indient kan dit zeer zwaar geweld tot gevolg hebben, zelfs het leven kosten. Kerken, christenen, laat het debat niet aan de politici over!"

* De Richtlijnen zijn te downloaden op www.skinkerken.nl of te bestellen via info@skinkerken.nl.

Vormgeven aan eerbetoon aan de voorouders

Gerard van 't Spijker

Een gesprek met ds. Nieke
Atmadja-Hadinoto

In september 2010 had ik een gesprek met dominee Nieke Atmadja over het eerbetoon aan voorouders, en hoe die vorm te geven.

“In Indonesië zijn de voorouders niet ver”, zegt ds. Nieke Atmadja, wanneer ik haar hierover spreek in haar flat in Amstelveen. “Ze liggen begraven op het voorerf van het huis. Ze zijn dus dicht bij huis. Ook in de stad gebeurt dat. Zo is er continuïteit van de verschillende generaties.”

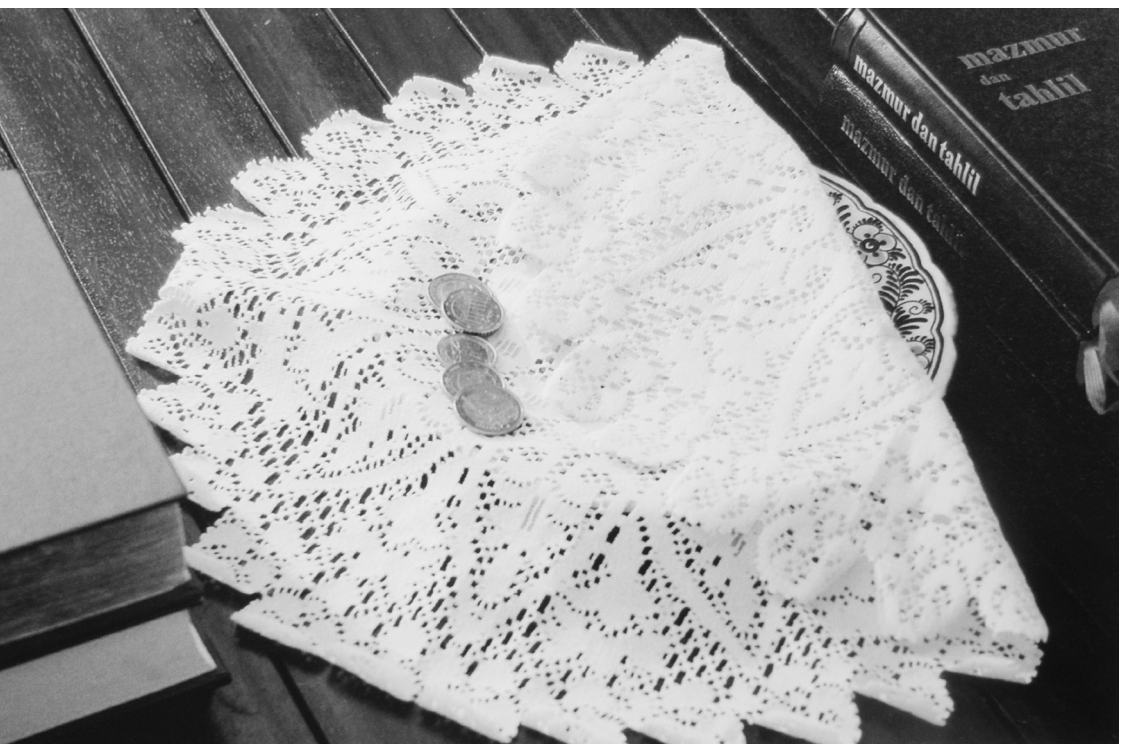
Ds. Nieke Atmadja was tot april 2010 predikant van de Protestantse kerk in Amstelveen. Ze is geboren in Indonesië, maar heeft de laatste dertig jaar in Nederland gewoond. Ook na dertig jaar blijft de Indonesische cultuur voor haar belangrijk. Ze is steeds bezig geweest te zoeken naar een manier om het christelijk geloof en de continuïteit van gelovigen met hun cultuur, en dat wil dus ook zeggen met hun religie met elkaar in verband te brengen. In 1989 promoveerde ze op een proefschrift over dialoog en educatie. Het

gaat over geloofsopvoeding in de context van Indonesische religies. Hoe verbind je deze context met de praktijk van geloofsopvoeding in school, kerk en gezin? De laatste jaren gaat ds. Atmadja regelmatig voor korte perioden naar Indonesië, waar zij op het eiland Nias college geeft aan de theologische opleiding van de kerk aldaar.

De vraag is steeds: is er sprake van aanbidding of van verering? De grens is dun. Voorouders kunnen inspiratie geven bij het nemen van grote beslissingen in het leven: bij het aangaan van een huwelijk of bij het maken van een grote reis. Veel Indonesiërs zijn geneigd om bij het maken van die beslissingen te mediteren en te bidden bij het graf van de voorouders.

“Dat merk ik ook op Nias”, zegt ds. Atmadja. “Wanneer mensen voor een grote beslissing staan, vasten ze voor een periode, mediteren ze bij het graf van hun voorouders. Zo zoeken ze inspiratie. De oude dierbaren zijn dichtbij, zo beleeft men het daar. Soms komt daar ook hekserij bij: men vraagt dan kracht om vijanden te bestrijden.”

Piring Nazar (Natzar), offerschaal waarop Molukse christenen hun geld apart leggen voor de collecte op zondag.

De vraag is steeds hoe je ook als christen vormen kunt vinden, om de ouders en voorouders de eer te geven die hun toekomst . ‘Eert uw vader en uw moeder’, is een van de tien geboden. Het betonen van deze eer is bij het overlijden niet afgelopen. Het verzorgen van een eervolle begrafenis is dan een van de eerste taken.

Niet alleen in Indonesië, maar ook in andere culturen is eren van de voorouders belangrijk. Ds. Atmadja geeft het voorbeeld van een Chileense vrouw, die ze in Nederland ontmoette. Deze had gehoord dat

haar vader in het verre Chili was overleden. “Hoe kan ik afscheid van hem nemen, terwijl ik in Nederland ben?”, was de vraag die de vrouw ds. Atmadja had voorgelegd. Het was voor haar van grote betekenis geweest, dat ze samen een kaars hadden aangestoken. Toen had die vrouw de naam van haar vader genoemd, hardop. Zo kon ze zijn bestaan en overlijden herdenken.

“In Indonesië houden christenen na het overlijden een bidstond thuis. Daarbij worden dan Bijbelgedeelten gelezen. Zoals bijvoorbeeld hoofdstuk 11 uit het Evangelie

van Johannes, over de opwekking van Lazarus. Er wordt dan samen gebeden, en samen gegeten. Familieleden ver weg, bijvoorbeeld in Nederland, houden op hetzelfde moment ook een herdenkingsdienst, waar dezelfde teksten worden gelezen.”

Ook na het overlijden zijn er vormen van herdenken die van belang zijn.

Ds. Atmadja vertelt dat ze na het overlijden van haar man, André, in 2000, veertig dagen na het overlijden op de plaats waar hij is begraven een gebedssamenkomst heeft gehouden, met familie en vrienden. Door samen het rouwproces te ondergaan, veel met elkaar over de herinneringen van overledene te delen, voel je je niet eenzaam, en daardoor voel je je gesteund en gesterkt. “Die familiebijeenkomst bij het graf, veertig dagen na het overlijden, is een gebruik van de oude Javaanse cultuur. Die oude cultuur kun je vanuit het christelijk geloof opnieuw invullen, en een nieuwe betekenis geven.”

De Molukse christenen kennen iets vergelijkbaars. Molukkers hebben een heilige plaats in huis, *puja*, zeg maar: een huisaltaar, waar vroeger regelmatig offergaven werden neergezet. Soms bestond die *puja* uit een tafeltje in het slaapvertrek van de ouders. Molukse christenen hebben hier een eigen vorm aan gegeven. Op het tafeltje wordt regelmatig geld gelegd, als offer

aan God. Op een gegeven moment wordt dat geld meegenomen naar de kerk, en in de collecte van de kerk gedeponeerd. Het wordt ook *Piring Nazar* (*Natzar*) genoemd: een plaats waar je je concentreert op God, je medemens en je voorouders, die je met het leven meekrijgt.

“Voorop moet staan dat we geen afgoden mogen hebben. Ook voorouders kunnen een afgod worden. Maar het is niet goed om vanuit een soort krampachtigheid de voorouders te vergeten of op een afstand te houden. De bijbel doet dat ook niet.” Als duidelijk voorbeeld hierbij noemt ds. Atmadja de beslissende ontmoeting van Mozes met God, in de woestijn, verteld in Exodus 3. De God die zich aan Mozes bekendmaakt is niet een verre God, of een god in het algemeen. Mozes was een migrant. Hij voelde zich een vreemdeling in Midjan. En hij was daarbij ook nog eens gevlucht uit Egypte. In den vreemde maakt God zich bekend als de God van zijn voorouders: “Ik ben de God van Abraham, de God van Isaak en de God van Jakob” (Ex.3:6).

Wie zich dat realiseert, raakt de krampachtigheid kwijt bij het herdenken en eren van de voorouders. Dat is belangrijk, ook voor christenen die leven ver van de plaats waar hun ouders een grootouders zijn begraven.

Meeleven met migrantenkerken

Francisca Folkertsma

Het is druk vandaag aan de telefoon. Ik neem de hoorn op en luister aangenaam verrast naar een oudere mevrouw uit de Betuwe. Aanstaande zondag hoopt zij samen met haar kinderen en kleinkinderen haar vijftentigste verjaardag te vieren. In een huisdienst zou zij graag collecteren voor SKIN. Met een glimlach noteer ik haar gegevens en zoek ik allerlei informatiemateriaal bij elkaar, dat zij uit kan delen. Het enthousiasme van deze mevrouw werkt aanstekelijk. Het kleinschalige van SKIN spreekt haar aan; zij rekent erop dat er daadwerkelijk iets met de opbrengst van de collecte gebeurt en dat die niet in het grote 'niets' verdwijnt.

Hoe deze oudere zuster in Christus haar plan uitdenkt en uitvoert, vervult mij met hoop. Zij doet wat zij kan, in haar eigen omgeving en op haar eigen manier. Maar haar doel en het mijne is hetzelfde ("Wie plant en wie begiet hebben hetzelfde doel (...) want Gods medewerkers zijn wij", 1 Korintiërs 3:8-9).

Mijn werk bij SKIN is veelzijdig. (Ook) migrantenchristenen hebben immers te maken met juridische zaken (wordt de nog op te richten kerk ingeschreven als stichting, als vereniging of als kerkgenootschap?); met vooroordelen (probeer maar eens een samenkomstruimte te vinden voor Antilliaanse christenen in Den Helder); met armoede; met het ontbreken van de juiste papieren (jazeker, ook ongedocumenteerden hebben recht op medische zorg); en – helaas – met slachtoffers van gedwongen prostitutie.

Aan de heiligen in Efeze schrijft Paulus dat zij, die eens ver weg waren, dichterbij zijn gekomen in Christus Jezus, door zijn bloed (Efeziërs 2:13). Dankzij Christus hebben wij allen door één Geest toegang tot de Vader (vs.18). Het evangelie is niet voorbehouden aan een bepaalde etnische groep of natie. Volgelingen van Jezus Christus maken deel uit van hetzelfde lichaam en dezelfde roeping.

De scheiding tussen 'autochtone inwoner' en 'vreemdeling' in onze maatschappij is dankzij Christus niet (meer) allesbepalend. Het burgerschap in het hemels koninkrijk verbindt immers mensen van verschillende etnische en culturele achtergronden. Eens komt de dag dat de volgelingen van Jezus Christus samen optrekken naar de berg van de Heer, naar de tempel van Jakobs God (Jesaja 2:2-3). Daar zal geen sprake zijn van een scheiding op basis van ras of kwaliteit. De erfgenamen van Abraham – afkomstig uit alle volken en uit alle maatschappelijke rangen en standen – zullen elkaar begroeten met de woorden "Nakomelingen van Jakob, kom mee, laten wij leven in het licht van de Heer!"

Voor mij is het telefoongesprek van zojuist hiervan een voorafschaduw. Ook omdat ik weet dat deze mevrouw niet de enige is die meeleeft. De donateurs van Stichting Vrienden Migrantenkerken vormen een trouwe achterban. Hun inzet en steun worden door SKIN zeer gewaardeerd!

Wanneer ik zo meteen naar huis ga, wil ik niet vergeten om die ene grote envelop mee te nemen. Geadresseerd aan een oudere zuster in de Betuwe. Moge onze God haar en alle 'vrienden van migrantenchristenen' rijkelijk zegenen, tot meerdere eer en glorie van Zijn Naam.

 **STICHTING VRIENDEN
MIGRANTENKERKEN**

**Word ook vriend van
migrantenkerken!**

Ga naar www.vriendenmigrantenkerken.nl

‘Een onmisbare bijdrage aan de beschaving van ons land’

Kunst van niet-westerse migrantenchristenen

Gerard van 't Spijker

“Onmisbare bijdrage aan de beschaving in ons land”, twitterde Kathleen Ferrier op de dag dat ze het eerste exemplaar van het boek *Verbeelden en Gelijken* in ontvangst had genomen. Het boek werd haar aangeboden op 4 september 2010 door de eindredacteur van het boek professor dr. Jan A.B. Jongeneel op een feestelijke bijeenkomst in Utrecht. Kathleen Ferrier was van 1994-2002 coördinator van SKIN.

Het boek is een gezamenlijke uitgave van de Stichting Zonneweelde en SKIN. Het brengt op originele wijze de visuele kunst in beeld die door niet-westerse migranten en geloofsgemeenschappen in de loop van vier eeuwen in Nederland is vervaardigd. Het boek bestaat uit veertig platen met een beschrijving. De eerste plaat is een tekening van de Noach en de Ark, een tekening opgenomen in de bijbel in het Armeens, in 1666 in Amsterdam gedrukt. Dat was nog vóór het eerste Armeense kerkgebouw in 1714 door de toenmalige migrantenkerk werd geopend.

De laatste plaat is een foto van het SKIN-koor dat in 2010 door ds. Zeth C.M. Mustamu is opgericht. Daar tussenin vindt men een grote verscheidenheid aan producten van kunst, in de vorm van schilderijen, gebruiksvoorwerpen of liturgische gewaden. Men vindt er foto's van het goddelijke kind Jezus, of van Maria, te vinden in kerken met een Latijns-Amerikaanse of Kaapverdise achtergrond. Of foto's van bijvoorbeeld een kerkkoor uit een Creoolse gemeenschap, dat zingt ter gelegenheid van een begrafenis; een schilderij uit 1747 van de multiculturele verscheidenheid van de Evangelische Broedergemeenschap; het altaar van de uit West-Afrika afkomstige Celestial Church of Christ; het logo van de Koreaanse Yi Jun Memorial Church te Leidschendam. Daarnaast zijn ook schilderijen en iconen van een zestal uit het Midden-Oosten afkomstige kunstenaars opgenomen die in Nederland werkzaam zijn, en die symbolen, technieken en motieven uit hun geboorteland verwerken: licht en bloemen als motieven uit Chinese kunsttraditie, iconen uit de Byzantijnse traditie, verbeelding van het Woord uit de Afrikaanse traditie. Men vindt platen met aandacht voor de Molukse gemeenschap in Nederland.

Tijdens de presentatiebijeenkomst werd door dominee Folly Hemrica, justitiepredikant en tevens beeldend kunstenaar, aandacht gevraagd voor kunstwerken vervaardigd door ongedocumenteerden in de vreemdelingenbewaring te Zeist. Enkele kunstuitingen van deze mannen zijn opgenomen in *Verbeelden en Gelijken*. Mevrouw ds. Nieke Atmadja gaf een toelichting bij het gebruik in de eredienst van de kolintang, een Indonesisch muziekinstrument.

Het boek maakt op een geheel eigen wijze de migrantenkerken zichtbaar. In een boeiend inleidend hoofdstuk laat de eindredacteur, Jan Jongeneel, zien op welke wijze er in de loop der eeuwen in Nederland is gekeken naar migranten en hun culturele invloed op Nederland. De tijd van de slavenhandel blijft daarbij niet onvermeld. In het boek zelf wordt echter vooral stil gestaan bij kunstuitingen van de jongste tijd. Achterin het boek is nog een uitgebreide bibliografie opgenomen, met verwijzingen naar talrijke publicaties over de betekenis van migrantenkerken in Nederland.

Deze unieke verzameling van kunst met verhelderende toelichtingen is een belangrijk geschenk aan de gemeenschap van migranten in Nederland.

Jan A.B. Jongeneel, Nieke K. Atmadja-Hadinoto en Freek Visser (red.), *Verbeelden en Gelijken. Niet-westerse migranten in hun kerken veertig keer in beeld*. Zoetermeer: Boekencentrum. ISBN 978 90 2548 4. 115 pagina's. € 19,90.

Boekbespreking

Neue Migrationskirchen in der Schweiz - Nieuwe migrantenkerken in Zwitserland

Hans Visser

De Zwitserse Evangelische Kerk heeft in 2009 een uitvoerig onderzoek over nieuwe migrantenkerken het licht doen zien. De belangrijkste vraag is hoe de evangelische kerk met deze – wel driehonderd – nieuwe kerken omgaat. De migranten komen overwegend uit Latijns- Amerika, Afrika en Azië. Voor vele nieuwkomers gelden beperkte economische mogelijkheden, terwijl zij plaatsen zoeken om zich thuis te voelen. Onder migrantenkerken worden gemeenschappen van christenen met een migratieachtergrond aangeduid, die zij als kerk beschouwen. Deze nieuwe kerken kennen groot enthousiasme, maar zijn vaak weinig gestructureerd. Taal en etniciteit zijn vaak beslissende factoren in de nieuwe kerken.

Voor de gemeenschappen zijn context, regels en kerkbegrippen in Zwitserland vreemd. Wel wordt beleden en geloofd dat de vervreemding wordt opgeheven in Christus, want in Hem is er eenheid tussen broeders en zusters.

De auteurs in dit boekje hebben een boodschap voor de lezers. Samen kerk zijn wordt als 'eenheid door veelvoud' verstaan. Dit geloofsperspectief gaat boven alle vervreemding uit en opent het zicht op individuele en collectieve charismata van God in andere kerken en daardoor ook voor de eigen kerken. Dat laat zich onder andere zien in de godsdienstoefeningen, het missionair zijn, het verstaan van de Bijbel en in het uitoefenen van de diverse ambten. In het eerste deel van het onderzoek worden uitvoerige analyses over de kerken gegeven, waarbij ook wordt ingegaan op integratie en de verhouding kerk en staat. In het tweede deel worden de theologische verhandelingen gegeven, waarbij gekozen wordt voor het lichaam van Christus, dat uit vele leden is opgebouwd. In het derde deel komen de praktijken van de ontmoetingen van de Evangelische Kerk en de Vrije Kerken aan de orde. Als voorbeeld wordt het verhaal van de Gereformeerde Kerk van Bazel verteld. Het is een prachtig boekje, dat pleit voor openheid tegenover de migrantenkerken en tegenover individuele Migrantinnen und Migranten. De Duitse taal van deze publicatie kan voor velen een probleem zijn. Een vertaling in het Engels is dan ook aan te bevelen voor de internationale en oecumenische circuits. Het is voor ons in Nederland zeer lonend om te lezen hoe de kerken in Zwitserland met de nieuwkomers aldaar omgaan.

Neue Migrationskirchen in der Schweiz, Bern: Schweizerischer Evangelischer Kirchenbund SEK, 2009, 127 pag., CFH 15.-.

SUNDAY EROMOSELE

The new Gospel Album of Evangelist (Pastor) Sunday Eromosele titled:

JEHOVAH... THE MOST HIGH

Is out now both in Audio CD (Remix) and DVD. This inspirational musical thriller is equipped with 7 DVD clips and 9 tracks-CD of powerful, spirit uplifting and encouraging songs of praises - as written in Psalms 83:18

Available in Gospel Music/Christian shops world-wide (PAL & NTSC)

www.sundaymusicsound.net

Info: sundaymusicsound@gmail.com; Tel: +31612151904

Design: CHASEINTERSCOPE.COM

Sunday International Christian Outreach is onlangs lid geworden van SKIN. Hierbij een advertentie van het nieuwe album van haar voorganger Sunday Eromosele.

Editorial

Books, books, books...

In recent months several books have been published in the Netherlands that focus on the experiences of migrant churches. In this issue a number of these books are mentioned. To begin with an album with pictures of different art expressions from migrant churches, entitled *Verbeelden en Gelijken: Imagination and Similarity*. It is published by the Foundation Zonneweelde and SKIN in close cooperation, and is to be considered as a gift to the Dutch society.

In September 2010 a book was published in which twelve pastors from different migrant churches in The Netherlands were presented: *Grensgangers: Border travellers*. It has been edited by three members of the Advisory Board of Skin: Rev. Nieke Atmadja, who took the initiative for the book, Teus Eikelboom en Hans Visser. In the next newsletter we will deal more extensively with this book.

That is also the case for the book *De Crux. Christenen over de kern van hun geloof : The CRUX. Christians about the heart of the Christian Faith*. One of the authors is Anmar Hayali, Coordinator of SKIN. We will return to this book at a later date.

We end this issue with a review by Hans Visser of a book on migrant churches published in Switzerland.

Apart from mentioning these books, we publish in this issue an interview with Reverend Nieke Atmadja dealing with the question how we Christians may honor our forefathers. An example of support to migrant churches is given by Francisca Folkertsma.

When you receive this bulletin, we as Christians prepare to celebrate Christmas, and will be awed by the way God is dealing with mankind. We will celebrate Gods presence as a human being, among us, vulnerable people. We wish you all that this feast may inspire for continuing your task in the New Year 2011, with joy and dedication.

*We may enjoy 'the tender mercy of our God
By which the daybreak from on high will visit us,
To guide our feet into the path of peace'. (Luke 1:78-79).*

The editors

opportunity to help needy fellow - citizens.

It is a joint project of Kerk in Actie (Church in Action, the diaconal work of the Protestant Church in the Netherlands), the National Catholic Diaconal Discussions (Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad / LKDB), Together Church in the Netherlands (SKIN, an organization of migrant churches and communities), the Evangelical Alliance (EA), and the PCOB. The Salvation Army will also participate in it on a project basis.

SKIN is involved in the project at executive level and plays especially a crucial role in bringing the “buddies” together from the migrant churches. Professionally the project will be supervised and supported by the Platform Christian Debt Relief - prevention (PCS). This platform consists of The Budgetteer (a Christian Charity), Modus Vivendi (an organization for debt settlement, etc) , Bos Consulting and Crown Financial Ministries.

For recent and up-to-date information, see website www.schuldhulpmaatje.nl.

Make a difference in someone's life and register as a buddy! Contact Ernest Scipio, 038-4541629 / 06-22829324, schuldhulp@skinkerken.nl.

Jubilees

Several member churches of SKIN have celebrated a jubilee in the last few months. We mention briefly the following events:

- The Gereja Kristen Indonesia Nederland (the Indonesian–Dutch Christian Church) has celebrated its 25th anniversary on October 2nd, 2010.
- October 31st, 2010, the LifeWord Christian Center (LCC) has celebrated its fifth anniversary with Kelvin Onyema as its Pastor. The LCC exists already since the year 2000, the last five years under the leadership of Pastor Kelvin.
- November 20th, 2010, the Pakistani Church of the Urdu Congregation, celebrated its silver jubilee. The Church of Urdu Congregation has a special relationship with the Protestant Church in the Netherlands (PKN).
- November 28th, 2010, the Everlasting Salvation Ministry celebrated its twelfth anniversary.

The board of SKIN and the editorial staff congratulate these churches and pray for God's blessings.

Recently published:

Border Travelers: Portraits of Migrant Pastors

More than half a million Christians in The Netherlands have arrived as migrants in the country. They have their own particular way of living their faith, related to the cultures where they come from. What are their interests and their sorrows? What kind of particular questions do they meet with? And, still more important: what may we learn each other?

In the book *Grensgangers (Border travelers)* twelve pastors of Migrant Churches from all parts of the world wide church, from Korea to Surinam, from Sudan to Pakistan speak out. They tell about the way they live with the Bible, about their church community, their relationship with the Bible, and about the odd

or crazy things which somebody who moved to the Netherlands is confronted with. Their colorful stories show the richness and the diversity within Christianity in The Netherlands.

Among those who are interviewed are: Ahadu Beza, Rotterdam; Marla Winckler-Huliselan, The Hague; Myrna Lake, Amsterdam and Christopher Drale, Houten.

The interviews are noted by the Pastor and theologian Dr. Nieke Atmadja, herself from Indonesian origin. Dr. Nieke Atmadja is a Member of the Advisory Board of SKIN.

In one of the next issues of this Bulletin we will pay more attention to this book.

Title of the book in Dutch:

Grensgangers: portretten van migrantenvoorgangers. ISBN 978-90-6353-605-3. Uitgeverij Medema. 184 pages, € 9,95.

Publisher Henk Medema presents the book to Paul The Gwan Tjaj, chairman of SKIN.

SKIN Conference: Dealing with human trafficking and smuggling

Teus Eikelboom en Anmar Hayali

On Saturday October 9th, 2010 the yearly general assembly of SKIN was held in the Scots International Church in Rotterdam. Following this Assembly of member churches, a public meeting was organized by SKIN, devoted to the topic of human trafficking and smuggling, as (migrant) churches are more and more confronted with these distressing problems. This conference, organized in cooperation with SKIN Rotterdam, was the first regional meeting in

which SKIN attempted to introduce and explain the *Guidelines To Help Victims of Trafficking and Smuggling Human Beings* to a larger public. Another aim of the conference was to bring (migrant) churches and Christian organizations confronted with these problems into contact with organizations in the Netherlands that have expertise in standing up for the victims. As every organization has its own accent and specialism in these matters, representatives of a diversity of organizations had been invited to explain their activities to the churches and others involved or merely interested in these matters. After the opening of the session, Paul The, the President of SKIN, briefly introduced the role of the churches in giving assistance to the victims and the reason for publishing the Guidelines. Then, Mr Hauw Han, project leader of the section of SKIN for Trafficking and Smuggling Human Beings, presented the Guidelines and gave a short commentary.

Short introductions were given by Mrs. Ivonne van der Kar, as representative of the Foundation Religious Women against Women Trafficking (SRTV), Mrs. Eline Willemsen of Bonded Labour in The Netherlands (BLinN), Mrs. Pinki Ntoane of the Centre for the Coordination of Trafficking Human Beings (CoMensha), Mrs. Lisette van Breemen of the International Organisation for Migration (IOM) and Mrs. Rian Ederveen of the Foundation National Support

Centre for Undocumented people (LOS). These presentations offered, collectively, a great variety of information. The questions raised, the problems implicated and the differing needs were mentioned as well as the mission of the Christian churches. The variety of means available was mentioned. It was clear that there are possibilities to assist those in need. Sometimes these possibilities are found in clear-cut rights, sometimes through the loopholes in the laws and regulations for situations of extreme urgency. In any event, it is necessary to use the appropriate contacts and do the proper networking in the efforts to help people and show them clear direction.

It is evident that in our circles we have experts in this field. A particular example is Pastor Tom Marfo of

The House of Fellowship, Director of Christian Aid and Resources Foundation (CARF), who makes enormous efforts in our country and abroad against this terrible crime by receiving and accompanying victims and by providing information and advice to others. Tom Marfo gives an urgent appeal to the Churches. 'Unimaginable amounts of money are involved in this business. The suffering, the cruelties and the painful situations are also beyond imagination. Why is there a public silence? Why is there so little risk for those who are guilty of being caught and punished? Why are there so few sentences?

In these matters the most vulnerable people are involved. If a victim brings charges against the guilty, she runs the risk of being confronted with severe violence, or even losing her life. You Churches; you Christians: do not leave the debate to the politicians!'

Giving shape to Homage to the Ancestors

An interview with the Reverend Nieke Atmadja-Hadinoto

Gerard van 't Spijker

In September 2010 I had an interview with the Reverend Nieke Atmadja on the subject of paying homage to the ancestors, and how to give shape to the concept.

"In Indonesia the ancestors are not far away", commented Reverend Nieke Atmadja, when I spoke with her about this subject in her apartment in Amstelveen. "They are buried in the front garden of the house, so they are not far from the living. This happens in towns as well. In this way there is continuity of the different generations."

The Reverend Nieke Atmadja was minister of the Protestant Church in Amstelveen until April 2010. Born in Indonesia, she has lived in the Netherlands for the last thirty years. Even after thirty years Indonesian culture remains important to her. She has constantly looked for ways to connect the Christian faith with the culture of Indonesia, that is, also with its religion. In 1989 she was awarded a PhD in theology on the basis of her thesis on dialogue and education. It is about religious education within the context of Indonesian religions. How do we link this context with the practice of religious education in schools, churches and in families? During the last few years she has regularly gone to Indonesia, where she gives lectures on the island of Nias at the theological college of the church there.

"It appears that, in Indonesia, ancestors play an important role in the lives of many people", says the Reverend Nieke Atmadja. "When people are faced with important decisions, for example, planning a wedding, or preparing for a long journey, they fast for a certain period of time and meditate at the grave of their ancestors. Thus they are seeking inspiration. Their former loved ones are near, that is how they perceive it. Sometimes, even witchcraft comes into the equation: then they ask for strength to combat enemies."

How can you as a Christian, find ways to pay the homage to your parents and ancestors that they deserve? "Honour your father and your mother" is one of the Ten Commandments. Doing them honour is not ended after they

have passed away. Giving them an honourable funeral is one of the first tasks.

To honour the ancestors is not only important in Indonesia, but also in other cultures. The Reverend Nieke Atmadja gives an example of a Chilean woman she had once met in this country. She had heard that her father had passed away in far-away Chile. "How can I bid farewell to him, when I am living in the Netherlands?" was the question she had put to the Reverend Nieke Atmadja. At that time it had been of great importance to the woman that the two of them had lit a candle together. Then the woman had spoken her father's name aloud. In this way she could remember his life and his decease, so that he and she could both be at peace.

"In Indonesia, following a death, Christians conduct a prayer meeting during which passages of the Bible are read, for example chapter 11 from the Gospel according to St John, about the raising of Lazarus. Then they pray together and eat together. Relatives living far-away, for instance in the Netherlands, also celebrate a memorial service, often at the same moment, at which the same texts are read."

Also after a funeral, there are rituals of commemoration that are important. The Reverend Nieke Amadja says that she had performed a prayer meeting together with family members and

friends at her husband's grave forty days after he had passed away. Her husband, André, had died in the year 2000. By experiencing the mourning process together, by sharing together the memories of the deceased, you do not feel lonely and alone, by doing this you feel supported and strengthened. "That family reunion at the graveside, forty days after a person's decease is a practice in old Javanese culture. One can again include that earlier culture beginning from the Christian faith and consequently one can give it new meaning."

The Moluccan Christians have a similar heritage. The Moluccans have a sacred place in their homes, puja, that is, a family altar, a household shrine, where offerings are regularly made. This puja sometimes consists of a small table in the parents' bedroom. Moluccan Christians have reshaped it in their own way. Money is regularly put on this table, as an offering to God. At a given moment that money is taken to the church and placed on the offertory. It is also called *Piring Nazar* (*natzar*): a place where you focus your attention on God, your fellow people and your ancestors, on those people who accompany you on your life journey.

"A question which constantly presents itself is where is the boundary line between giving honour to the ancestors and worshipping them? However what should come first is that we must not have any idols. Even

our ancestors may become idols. Neither is it a good thing to forget our ancestors, nor to distance ourselves from them owing to a sort of rigid attitude. Nor does the Bible do this."

According to the Reverend Nieke Atmadja, the decisive meeting in the desert between Moses and God, as told in the book of Exodus (chapter 3), is a case in point. God who addresses Moses is not a distant God or just any god. Moses was a migrant. He felt himself a stranger in

Midian. And what is more, he had fled from Egypt. In a foreign country God makes Himself known to him as the God of his fathers: "I am the God of Abraham, the God of Isaac and the God of Jacob" (Exodus: 3: 6).

Those who realize this will lose all kind of rigid attitude when remembering and honouring their ancestors. This is important, also for Christians who live far away from the place where their parents and grandparents are buried.

Supporting Christian Migrants

Francisca Folkertsma

There are many telephone calls that reach me today. I take up the receiver and listen pleasantly surprised to the voice of an elderly woman living in the Betuwe region. Next Sunday she hopes to celebrate her 85th birthday with children and grandchildren. During a prayer service at home she would like to include an offering for the benefit of SKIN. Really pleased I take note of her references and I collect some informative material that she may distribute to those present at the party. The enthusiasm of this woman has an contagious effect on me. The small scale character of SKIN is appealing to her. She relies on it that the money collected at the offering will be spent well, and

will not disappear in a deep hole of 'nothing'.

The way this older sister in Christ invents and executes her plan, fills me with hope. She acts according to her possibilities, in her own circle and in her own way. But her aim and mine are the same. 'the one who plants and the one who waters are equal and work for the same goal (...) for we are God's co-workers' (I Corinthians 3, 8-9).

My work with SKIN is characterized by a great variety of aspects. (Also) migrant Christians have to do with questions of laws and regulations (will the church in the making be registered as a foundation, as an association or as a church ?); they are confronted with prejudices (just try to find a place in Den Helder where Christians from the Dutch Antilles may organize their meetings!); they meet with poverty; have to deal with not disposing of the proper documents (yes, for sure: also the undocumented have a right of medical care !); and – unfortunately– with victims of forced prostitution.

The apostle Paul writes to the saints in Ephesus that those, who were once far away strangers, have become near by the blood of Christ (Ephesians 2,13). Thanks to Christ we all have access in one Spirit to the father (vs. 18). The Gospel is not destined to one particular ethnic group or nation. Those who follow Jesus are members of the same body and participate in one and the

same common calling.

The distinction between the 'indigenous inhabitant' and the 'stranger' in our society is thanks to Christ not (anymore) fundamentally decisive. After all, the citizenship of heaven unites people from different ethnic and cultural origins. Once the day will come that those who follow Jesus Christ will stream towards the mountain of the Lord, to the temple of the God of Jacob (Isaiah 2,2-3).

There will be no more distinctions on the basis of race or quality. The heirs of Abraham – coming from all peoples and from all ranks of life – will meet and say to each other: 'O house of Jacob, let us walk in the light of the Lord'.

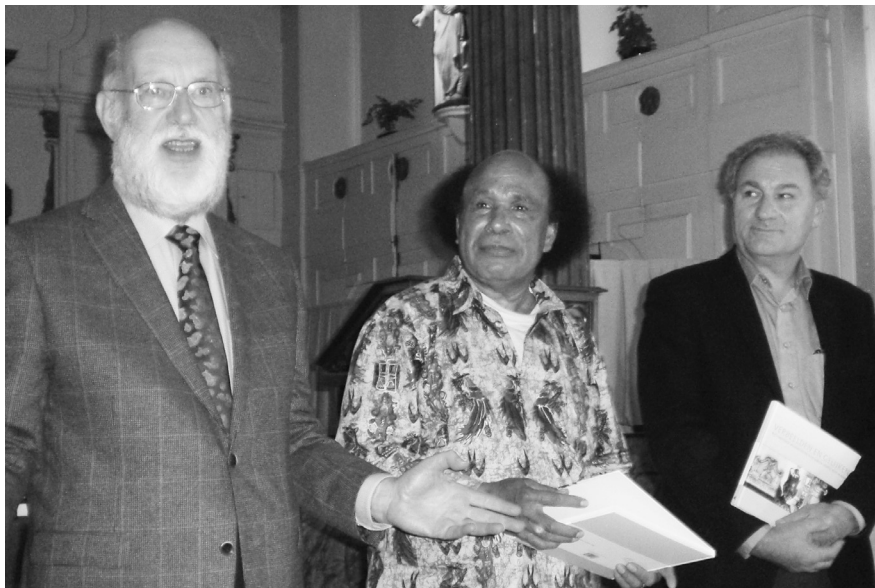
For me, the telephone call I just had is a small sign and signal. Also, as I realize that this woman is not the only one who shows her sympathy. The contributors of the Association Friends of Migrant Churches (Vrienden van Migrantenkerken) represent a loyal community of supporters. Their efforts and support are highly esteemed by those who form the SKIN community.

When I will leave for home in an instant, I will not forget to take with me the big envelop addressed to the old sister in the Betuwe region. May God give his rich blessings to her and all friends of migrant churches, to ever more honor and glory of His name.

‘An indispensable contribution to the culture of our country’

The art of not-western migrant christians

Gerard van 't Spijker

Professor Jan Jongeneel, the editor, together with two of the artists who contributed to the book.

‘This book is an indispensable contribution to the culture of our country’, twittered Kathleen Ferrier the day that she was offered the first book *Verbeelden en gelijken: Imaging and Similarity*. She received the book from the hands of the Editor in chief, Professor Jan A.B. Jongeneel, during a festive reunion in Utrecht on the 4th of September 2010. Kathleen Ferrier was the first coordinator of SKIN, from 1994 until 2002.

The book may be considered as a gift from the Foundation Zonneweelde and SKIN to the Dutch society. Zonneweelde marks herewith its 75 year jubilee. The book presents, in an original way, a diversity of visual art products created by non-western immigrants and faith communities who in the course of the last four decades have found their way to The Netherlands. The book consists of forty illustrations, each one accompanied

by an explanatory page. The first one is a drawing of Noah and the Ark, taken from the first bible in the Armenian language, printed in Amsterdam, in 1666. This bible preceded the first church building of the Armenian migrant community opened in 1714. The last page shows a photo of the SKIN choir, founded in 2010 by the Rev. Zeth C.M. Mustamu. In between one finds a great variety of art products, in the form of paintings, religious utensils and liturgical garments. There are illustrations of statues of the divine child Jesus, or of Mary, originating from Latin-America or the Cape Verde Islands. Or, to give some other examples, the photo of a Creole community, singing in their native costume on the occasion of a burial; a painting of 1747, which shows the cultural diversity of the Moravians; the altar of the Celestial Church in Amsterdam, originating in West-Africa and the logo of the Korean Yi Jun Memorial Church in Leidschendam. In addition, the book shows several paintings and icons, by some migrant artists who are active in The Netherlands and who have adapted symbols, techniques, and motifs of their respective mother countries. There is also colour and floral themes from the Chinese artistic tradition, icons of the Byzantine and the imaging of the Word from African tradition. Attention is paid to the

community of the Moluccans in The Netherlands, and to the work of six artists from the Middle East.

During the presentation ceremony, the Rev. Folly Hemrica, minister of prison centres, herself an artist, explained the way some men who, as undocumented in a Centre for detainees were waiting for their expulsion from The Netherlands, made some splendid pieces of art, some of which are shown in the book. The Reverend Nieke Atmadja commented on the *kolintang*, a musical instrument from Indonesia.

This book visualizes the migrant churches in a particular way. In an interesting introduction the editor Jan Jongeneel describes the way Dutch society, in the post war decades, has been influenced by migrants and their culture in the Netherlands. He mentions explicitly the period of slavery. The book concentrates however on contemporary pieces of art. In the latter part of the book there is a comprehensive bibliography with numerous references to the meaning of migrant churches in the Netherlands.

This marvellous collection of art, complemented by excellent descriptive notes, forms a valuable present to the Christian migrant community in The Netherlands.

Title of the book in Dutch: Jan A.B. Jongeneel, Nieke K. Atmadja-Hadinoto en Freek Visser (red.), *Verbeelden en Gelijken. Niet-westerse migranten in hun kerken veertig keer in beeld*. Zoetermeer: Boekencentrum. ISBN 978 90 2548 4. 115 pagina's. € 19,90.

Book Review

Neue Migrationskirchen in der Schweiz - New Migrant Churches in Switzerland

Hans Visser

In 2009 the Swiss Evangelical Church produced an extensive inquiry into new migrant churches. The most important question is certainly how the Evangelical Church lives with these – as many as 300 – new churches. For the most part the migrants come from Latin America, Africa and Asia. For many newcomers there are limited economic opportunities; while, in addition, they are looking for places to feel at home. Migrant churches are defined as communities of Christians with a background of migration who consider themselves to be churches. These churches are characterized by great enthusiasm, but they often have little structure. Language and ethnicity are often decisive factors in the new churches. To these communities context, rules and concepts of the church in Switzerland are strange. However it is professed and believed that estrangement is abolished in Christ, because in Him there is unity among brothers and sisters. In this book the authors have a message for the readers. Being *church together* is understood as ‘unity through plurality’. This perspective of faith goes beyond all alienation and offers a view of individual and collective charisma of God in other churches, and as a result of this also, of their own churches. This is, among other things, shown in the divine services, in the amount of missionary zeal, in understanding the Bible and in holding the various ecclesiastical offices.

In the first part of the inquiry there are extensive analyses of the churches, in which integration and the relationship between *church and state* are also discussed. In the second part there are theological treatises, in which there is a focus on Christ's Body which consists of many members. In the third part the experiences of the meetings of the Evangelical Church and the Free Churches come up for discussion. The story of the *Reformed Churches of Basle* is given as an example.

It is an inspiring book that advocates openness towards migrant churches and towards individual *Migrantinnen und Migranten*. The German language of this publication can be problematic for many. A translation into English is therefore to be recommended for the international ecumenical circuits. For us in the Netherlands it is very rewarding to read how the churches in Switzerland have contact with the newcomers there.

Neue Migrationskirchen in der Schweiz, Bern: Schweizerischer Evangelischer Kirchenbund SEK, 2009, 127 pag., CHF 15,-.

Recommended: DVD multi coloured witness

This DVD contains 19 songs that are popular in migrant churches in the Netherlands.

The performers are Christians living in the Netherlands from a Moluccan, Armenian, Surinamese, Indonesian, Iraqi, or Nigerian background.

The DVD is produced by the Christian Higher Educational Institute Ede, and is an initiative of the Foundation Zonneweelde and SKIN.

Price of the DVD : € 15,00 (postage included).

To be ordered by sending an E-mail to : info@skinkerken.nl

Koningin Wilhelminalaan 5 | 3818 HN Amersfoort.

